

σκαλίας τῆς ἡθικῆς καὶ φυσικῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ποιήσεως ἐλληνιστί τε καὶ λατινιστί¹.

Ο δὲ χρόνος καὶ ἡ διάρκεια τοῦ πρώτου αὐτοῦ διορισμοῦ δὲν γινώσκονται ἀκριβῶς. Αλλὰ πιθανῶς διωρίσθη τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς 5 Φεβρουαρίου 1457, καὶ δὴ ἐπὶ ἐν ᾧτος². Οπωςδήποτε δὲ βλέπομεν αὐτὸν ἀρχόμενον δημοσίᾳ τῆς διδασκαλίας τῶν πρώτων πέντε βιβλίων τῶν Νικομαχείων Ἡθικῶν τοῦ Ἀριστοτέλους τῇ 4 Φεβρουαρίου 1457. Επηκόλουθησε δ' ἡ ἐρμηνεία τῶν λοιπῶν βιβλίων τῶν Ἡθικῶν, τῶν τριῶν πρώτων βιβλίων τῆς Φυσικῆς ἀκροάσεως, τοῦ Περὶ φυχῆς καὶ τῶν Μετεωρολογικῶν, ἃς ἤρξατο τῇ 21 Νοεμβρίου 1462, ἀνανεωθέντος ἐν τῷ μεταξύ τοῦ μετὰ τῆς φλωρεντιακῆς πολιτείας συμβολαίου αὐτοῦ³.

¹ Ἀργυροπούλείων σ. 333 ἀρ. 3.

² Ο *Klette* ἔνθ' ἀν. σ. 74 κ. ἐ. ἔξαγει ἐκ τῆς πρώτης ἀνανεώσεως τοῦ διορισμοῦ τῇ 5 Οκτωβρίου 1458, γενομένης ἐπὶ διετίαν (Ἀργυροπούλείων σ. 331), δτὶ διετής ὑπῆρξε καὶ ὁ πρῶτος αὐτοῦ διορισμός, καὶ δὴ ἀπὸ 5 Οκτωβρίου 1456 μέχρι 4 Οκτωβρίου 1458. Αλλὰ τοῦτο δὲν ἔξαγεται ἀναγκαίως ἐκ τῶν ἐν τῇ ἀνανεώσει τοῦ διορισμοῦ λεγομένων *pro duobus annis immediate secuturis, finito tempore sue [prime] electionis.* Πολὺ δὲ μᾶλλον δικαιούμεθα νὰ πιστεύσωμεν, δτὶ ὁ πρῶτος διορισμός ἤρχιζεν ἀπὸ τῆς 5 Φεβρουαρίου 1457, λαμβάνοντες ὑπ' ὅψιν ἀφ' ἐνὸς μὲν τὴν τῇ προτεραία, 4 Φεβρουαρίου, 1457 ἔναρξιν τῆς διδασκαλίας τῶν Νικομαχείων Ἡθικῶν ("Ιδε τὴν ἐπομένην σημείωσιν) καὶ τὴν τελευταίαν ἀνανέωσιν τοῦ διορισμοῦ ἐπὶ πενταετίαν ἀπὸ τῆς 5 Φεβρουαρίου 1466 (Ἀργυροπούλείων σ. 332. Πρβλ. σ. 338). Δηξαντος δὲ τοῦ πρώτου ἔτους τῇ 5 Φεβρουαρίου 1458, ἀνενεώθη ἔπειτα ἐπὶ τῇ μελλούσῃ ἐπαναλήψει τῶν μαθημάτων τοῦ πανεπιστημίου ὁ διορισμός τῇ 5 Οκτωβρίου 1458 (Ἀργυροπούλείων σ. 331) ἐπὶ διετίαν, ἀρχομένην ἀπὸ τῆς λήξεως τοῦ πρώτου ἔτους, ἥτοι ἀπὸ τῆς 5 Φεβρουαρίου 1458 μέχρι τῆς 5 Φεβρουαρίου 1460, καὶ ἀνενεοῦτο κατόπιν κατὰ διάφορα χρονικὰ διαστήματα, ἀρχόμενα καὶ ταῦτα ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἡμερομηνίας· διὸ ταύτην τὴν ἡμερομηνίαν ἔφερε καὶ ὁ τελευταῖος ἐπὶ πενταετίαν ἀναδιορισμός (Ἀργυροπούλείων σ. 332).

³ "Ιδε ἀνωτέρω σ. ζ' σημ. 1 τὰς ἐπιγραφὰς τῶν κεχρονισμένων Εἰςαγωγῶν εἰς τὰς διδασκαλίας τοῦ Ἀργυροπούλου (*Praefationes*), ἃς ἐκ τοῦ Ἰσας αὐτογράφου αὐτοῦ χώδικος τοῦ ἐν τῇ Ρικκαρδιανῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Φλωρεντίας ὑπ' ἀρ. 120 ἔξιδωκεν ὁ *Müllner*. Τούτων ἡ μὲν πρώτη λέγεται IV. Februarii, hora XIV, die Veneris, 1456, habita. Αλλὰ πρὸς Παρασκευὴν συμπίπτει ἡ 4 Φεβρουαρίου 1457 καὶ οὐχὶ ἡ τοῦ 1456. Αὖλως δὲ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἤρχισεν ἡ διδασκαλία τοῦ Ἀργυροπούλου τὸν Φεβρουάριον 1456, ἀφ' οὗ ἀργότερον μόνον εἶδομεν αὐτὸν ἐγκαθιστάμενον ἐν Ἰταλίᾳ, ὅπου ἀλλως κατ' ἀρχὰς ἀπησχόλει αὐτὸν ἡ ἐκτέλεσις τῆς πρεσβευτικῆς αὐτοῦ ἐντολῆς. Διὸ ὄρθως ὁ *Klette* ἔνθ' ἀν. σ. 76 σημ. 1 παρατηρεῖ, δτὶ τὴν 4 Φεβρουαρίου 1456 πρέπει νὰ ἔχλαβωμεν ὡς

Ο διορισμὸς τοῦ Ἀργυροπούλου ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Φλωρεντίας ἔγεινεν ἐπὶ ἑτησίῳ μισθῷ τετρακοσίων φλωρινῶν.¹ Επὶ τῷ αὐτῷ δὲ μισθῷ ἀνενεώθη ὁ διορισμὸς τῆς 5 Οκτωβρίου 1458 ἐπὶ διετίαν². Ἐξηκολούθησε δ' ἐπειτα ἀναδιοριζόμενος ὁ Ἀργυρόπουλος³. Οὗτο διετέλεσε καθηγητὴς ἐν Φλωρεντίᾳ ἐπὶ δεκατέσσαρα ὅλα ἔτη μέχρι τῆς 5 Φεβρουαρίου 1471, ἀτινα, ἀν ὑπολογίσωμεν καὶ τὸν χρόνον τῆς πρώτης συμφωνίας τοῦ Ἀργυροπούλου μετὰ τῶν ἀρχῶν τῆς Φλωρεντίας, γενομένης, ως ἔξαγεται ἐκ τῆς ἀνωτέρω μνημονευθείσης ἐπιστολῆς τοῦ Φιλέλφου πρὸς τὸν Δονάτον Ἀτζαΐώλην, τὸν Μάϊον 1456 πρὸ τῆς εἰς Γαλλίαν ἀναχωρήσεως τοῦ Ἀργυροπούλου⁴, δύναται νάναβιβασθῇ εἰς δεκαπέντε ἐν ὅλῳ ἔτη⁵.

Τιπήρεξαν δὲ τὰ ἔτη τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ διδασκαλίας τοῦ Ἀργυροπούλου τῶν ἀρίστων τοῦ βίου αὐτοῦ ὑπὸ ἔποψιν ἐπιστημονικὴν καὶ διὰ τὴν εὐφημίαν ἡς ἐτύγχανεν ως ὑπατος φιλόσοφος⁶ καὶ ως

τὴν τοῦ 1457 κατὰ τὸν *Calculus Florentinus*. Τοῦτ' αὐτὸ δὲ, νομίζω, πρέπει νὰ είκασθῇ καὶ περὶ τῆς 1 Φεβρουαρίου 1457 (=1458) τῆς δευτέρας Praefatio. Ἀγνωστον δ' ἀν τοῦτο ἰσχύη καὶ περὶ τῶν λοιπῶν χρονολογιῶν τῶν Praefationes, ὃν μόνον τὸ ἔτος καὶ ἡ ἡμερομηνία, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ ἡμέρα τῆς ἴδιομάδος ὄριζεται πλὴν ἢ ἐν τῇ τετάρτῃ αὐτῶν. Περὶ ταύτης λέγεται die V. Novembris ... die Mercurii 1460 habita. Πράγματι δὲ ἡ 5 Νοεμβρίου 1460 συμπίπτει πρὸς ἡμέραν Τετάρτην. Κατὰ ταῦτα είνε πιθανόν, ὅτι μόνον τῶν δύο πρώτων Praefationes αἱ χρονολογίαι νοοῦνται κατὰ τὸ φλωρεντιακὸν ἡμερολόγιον, αἱ δὲ λοιπαὶ πᾶσαι κατὰ τὸ κοινόν.

¹ Ἀργυροπουλείων σ. 330.

² Ο τελευταῖος ἀναδιορισμὸς ἔγεινεν ἐπὶ πενταετίαν τῷ 1466. Ιδε Ἀργυροπουλείων σ. 332.

³ Ἰδε ἀνωτέρω σ. μ'.

⁴ Τοιοῦτος ὁ ὑπολογισμὸς τοῦ Bart. *Fontius* (*Annales suorum temporum* ἐκδ. *Galletti*. Ἐν Φλωρεντίᾳ. 1847 σ. 154). Τούτου δὲ τὴν μαρτυρίαν ἀπεδέχθη καὶ ὁ Voigt-Lehnerdt *Die Wiederbelebung des classischen Alterthums* Τόμ. Α. σ. 371. Άλλ' ὁ *Fontius*, λέγων, ὅτι ὁ Ἀργυρόπουλος προειλήφθη ως καθηγητὴς ἐπὶ δεκαπέντε ἔτη, ἀναγράφει τι ἐκ τῶν ὑστέρων ἀποδεικνυόμενον, ἐπειδὴ, ως γίνεται δῆλον ἐκ τῶν ἀνωτέρω σιρημένων, ὁ διορισμὸς δὲν ἔγεινε διὰ μιᾶς δι' ὅλον τὸν χρόνον, καθ' ὃν ὁ Ἀργυρόπουλος ἐδίδαξεν ἐν Φλωρεντίᾳ, ἀλλ' ἀνενεοῦτο ἐκάστοτε διὰ νέων ἀποφάσεων τῆς αὐθεντείας τῆς Φλωρεντίας. Ορθῶς δὲ παρετήρησε τοῦτο ἡδη ὁ Klette ἐνθ' ἀν. σ. 74.

⁵ Voigt-Lehnerdt *Die Wiederbelebung des classischen Alterthums* Τόμ. Α. σ. 369.

ό μεταξύ τῶν Λατίνων εύφυεστατος τῶν Ἑλλήνων¹. Κατὰ τούτους τοὺς χρόνους ἐδόθη εἰς αὐτὸν εὔκαιρία νάσχοληθῆ ἐν μέσῳ διδάσκων καὶ ἐρμηνεύων τὰς ἀριστοτελικὰς συγγραφὰς εἰς τὴν μετάφρασιν αὐτῶν εἰς τὴν λατινικήν. Εξ ἑκείνου δὲ τοῦ χρόνου πολλαπλασιασθέντες διεδόθησαν οἱ χώδικες τῶν ὑπὸ αὐτοῦ γενομένων μεταφράσεων τῶν ἀριστοτελικῶν συγγραφῶν, ὡν πλεῖστοι δσοι περιεσώθησαν ἐν ταῖς ἐσπερίαις βιβλιοθήκαις, ιδίως ταῖς τῆς Ἰταλίας². Ἀπὸ δὲ τοῦ 1478, ζῶντος ἔτι τοῦ Ἀργυροπούλου, ἥρχισεν ἡ διὰ τοῦ τύπου ἔκδοσις τῶν μεταφράσεων ἑκείνων τῶν Νικομαχείων Ἡθικῶν, τῶν Κατηγοριῶν, τῶν Σοφιστικῶν ἐλέγχων, τῶν Ἀναλυτικῶν προτέρων καὶ ὑστέρων, τῆς Φυσικῆς ἀκροάσεως, τῶν Μετὰ τὰ φυσικὰ, τοῦ Περὶ ἐρμηνείας, τοῦ Περὶ ψυχῆς, τοῦ Περὶ οὐρανοῦ καὶ τῆς ψευδαριστοτελικῆς ἐπιστολῆς πρὸς Ἀλέξανδρον ὡς καὶ τῆς Εἰςαγωγῆς τοῦ Πορφυρίου εἰς τὰς πέντε φωνάς. Αἱ μεταφράσεις δὲ αὗται εἴτε καθ' ἑαυτὰς εἴτε μετ' ἄλλων μεταφράσεων ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων ὑπὸ τοῦ Ἀργυροπούλου ἡ καὶ ὑπὸ ἄλλων γενομένων ἔξετυπώθησαν κατ' ἐπανάληψιν ὑπὸ διαφόρων ἔκδοτῶν ἐν πολλαῖς πόλεσι τῆς Εὐρώπης μέχρι τοῦ πέρατος τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος καὶ πέραν³. Ως ἐκ τῆς μεγάλης δὲ ταύτης διαδόσεως καὶ εύδοκιμήσεως τῶν ἀριστοτελικῶν μεταφράσεων τοῦ Ἀργυροπούλου δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ἀνευ ὑπερβολῆς, δτι οὗτος ὑπῆρξεν ὁ εἶπερ τις καὶ ἄλλος συντελέσας εἰς τὴν ἐσπερίᾳ γνῶσιν τῆς φιλοσοφίας τοῦ Σταγεί-

¹ *Vespasiano da Bisticci Vite de' uomini illustri del secolo XV παρὰ τῷ Mai Spicilegium Romanum.* Ἐν Ῥώμῃ. 1839 Τόμ. Α' σ. 437.

² 'Οπότον περιέζητοι ἦσαν οἱ χώδικες οἱ περιέχοντες μεταφράσεις τοῦ Ἀριστοτέλους ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀργυροπούλου γενομένων ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Βερνάρδου Riccio, γράφοντος τῇ 7 Ἰουνίου 1490 ἐκ Τικίνου (Παδίας) πρὸς τὸν Βαρθολομαῖον Κάλ-βον, δτι διὰ τοῦ Ἀγγέλου Πολιτιανοῦ εὗρε τὴν ὑπὸ τοῦ Ἀργυροπούλου μετάφρασιν τῶν Ἡθικῶν τοῦ Ἀριστοτέλους, ἣν ἔζητει οἰκεῖός τις τοῦ δουκὸς τῶν Μεδιολάνων. "Ιδε Magenta I Visconti e gli Sforza Τόμ. Α' σ. 451.

³ "Ιδε τὰς παρὰ *Legrand Bibliographie hellénique... aux XV° et XVI° siècles* Τόμ. Γ' σ. 466 ἐν λ. Argyropoulos ὑπερέζηκοντα παραπομπὰς εἰς τοιαύτας ἐκδόσεις, πρὸς δὲ ταύταις τὰς ἐν Τόμ. Δ' σ. 360 ἐν λ. Argyropoulos είκοσιεννέα παραπομπάς.

ρίτου, εἰ καὶ διάφοροι ἥδη ὑπὸ τῶν συγχρόνων ἡ καὶ κατόπιν ἔξηνέχθησαν γνῶμαι περὶ τῶν μεταφράσεων αὐτοῦ τούτων¹.

Συγχροτεῖται δὲ κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα περὶ τὸν Ἀργυρόπουλον καὶ δι' αὐτοῦ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Φλωρεντίας καὶ ἐν αὐτῇ τῇ οἰκίᾳ τοῦ διδασκάλου εὔγενής κύκλος μαθητῶν αὐτοῦ καὶ φίλων ἔκ τῶν προεχόντων ἐν τῇ πόλει, σχολαζόντων περὶ τὸν Ἀριστοτέλην καὶ σχεδὸν οὐχ ἡτον αὐτοῦ θαυμαζόντων τὸν Ἐλληνα sommo filosofo². Καὶ τῶν μὲν θαυμαστῶν αὐτοῦ τούτων καὶ προστατῶν προεξάρχει αὐτὸς ὁ δοὺς Κοσμᾶς ὁ Μέδικος, εἰς ὃν καὶ ἀφιέρωσεν ὁ Ἀργυρόπουλος δι' ίδιου προλόγου τὴν μετάφρασιν τῶν Νικομαχείων Ἡθικῶν³, τὴν τῶν Ἀναλυτικῶν προτέρων⁴, τὴν τῶν Μετὰ τὰ φυσικὰ⁵, τὴν Περὶ ψυχῆς⁶ καὶ πρόχειρον μετάφρασιν τῆς Φυσικῆς ἀκροάσεως⁷.

'Αδιάπτωτος δὲ ὑπῆρξεν ἡ μεταξὺ τοῦ δουκὸς καὶ τοῦ Ἀργυ-

¹ Ἰδε P. Bayle Dictionnaire historique et critique Τόμ. Α' σ. 308.—Adrien Baillet Jugeement des savans sur les principaux des auteurs. Revus, corrigés et augmentés par M. de la Monnoye. Ἐν Παρισίοις. 1722 Τόμ. Γ' σ. 28 χ. ἑ.—Migne Ἐλληνικῆς πατρολογίας Τόμ. PNH' σ. 990. — Πρβλ. τὴν εἰς τὸν Φραγκίσκον Γοντάγαν ἀφιέρωσιν τοῦ Μιχαήλ Σοφιανοῦ εἰς τὴν παρὰ τῷ Junta τῷ 1574 ἔκδοσιν τῆς μεταφράσεως τοῦ Περὶ ψυχῆς (Legrand ἔνθ' ἀν. Τόμ. Δ' σ. 186, 187).

² Περὶ τοῦ τρόπου τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἀργυροπούλου καθ' ὅλου ἵδε Vespasiano da Bisticci ἔνθ' ἀν. Piero Acciajuoli § 7. Donato Acciajuoli § 4.

³ Bandini Biblioteca Leopoldina Laurentiana Τόμ. Γ' σ. 107. — Legrand ἔνθ' ἀν. Τόμ. Γ' σ. 90.

⁴ Bandini ἔνθ' ἀν. σ. 108.

⁵ Bandini Catalogus codicum Bibliothecae Mediceae Laurentianae Τόμ. Γ' σ. 234 Plut. LXXXIV cod. 1.

⁶ Bandini ἔνθ' ἀν. — Τοῦ αὐτοῦ Biblioteca Leopoldina Laurentiana Τόμ. Γ' σ. 108.

⁷ Εἰς τὸν Κοσμᾶν Μέδικον εἶνε ἀφιερωμένη ἡ μετάφρασις αὗτη ἐν τῷ κώδικι CLXVI τῆς Λαυρεντιακῆς βιβλιοθήκης (Bandini Biblioteca Leopoldina Laurentiana Τόμ. Γ' σ. 107) καὶ ἐν τῷ Cod. phil. 36 τῆς Πανεπιστημιακῆς βιβλιοθήκης τῆς Γοτίγγης. 'Ο δὲ O. v. Gebhardt (Ein Codex Corvinianus in der Universitätsbibliothek zu Göttingen ἐν τῷ Centralblatt für Bibliothekswesen. 1884 σ. 141) ἀπέδειξεν, ὅτι ἡ προχείρως γενομένη αὕτη μετάφρασις εἶνε διάφορος τῆς ἔπειτ' ἀναθεωρηθείσης καὶ ἀφιερωθείσης εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Κοσμᾶ Πέτρον Μέδικον. Τοῦτ' αὐτὸν δὲ πρέπει νὰ ἔξετασθῇ καὶ περὶ τῶν Ἀναλυτικῶν προτέρων, ἀτινα βλέπομεν ἀφιερούμενα πρῶτον μὲν εἰς τὸν Κοσμᾶν, εἶτα δ' εἰς τὸν Πέτρον.

ροπούλου φιλική σχέσις. Τὰς ἑορτὰς μετέβαινεν δὲ καθηγητής μετὰ τῶν ἀρίστων αὐτοῦ μαθητῶν εἰς τὸ μέγαρον τῶν Μεδίκων πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ γηραιοῦ Κοσμᾶ, οίκουροῦντος ἐνεκα τῆς ἀρθρίτιδος, ὡφ' ἡς ἔπασχε, καὶ συνεζήτει μετ' αὐτοῦ περὶ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς καὶ διαφόρων ἄλλων φιλοσοφικῶν καὶ θεολογικῶν θεμάτων. Βαρύτατα δὲ ἐπληγέν ὁ ἐν ἔτει 1464 συμβάς θάνατος τοῦ μεγάλου προστάτου τὸν Ἀργυρόπουλον, δεῖτις, θρηνῶν αὐτὸν, ἀνεφώνει «Ποῦ ὁ ἡμέτερος πατὴρ, ποῦ ὁ ἡμέτερος φάρος, ποῦ ὁ καθηγεμὼν καὶ φίλος τῶν ἡμετέρων σπουδῶν;»¹. Ἐν δὲ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ τάσσεται δὲ νεαρὸς υἱὸς τοῦ δουκὸς Πέτρος, εἰς ὃν ἀφιέρωσε τὴν μετάφρασιν τοῦ Περὶ ἐρμηνείας τοῦ Ἀριστοτέλους², τῶν Ἀναλυτικῶν προτέρων³ καὶ τελειοτέρων τῆς πρότερον εἰς τὸν Κοσμᾶν Μέδικον ἀφιερωθείσης μετάφρασιν τῆς Φυσικῆς ἀκροάσεως⁴, ὡς καὶ μετάφρασιν τῆς Εἰσαγωγῆς τοῦ Πορφυρίου⁵. Ἄλλὰ καὶ δὲ ἔγγονος τοῦ Κοσμᾶ, δὲ περιώνυμος Λαυρέντιος⁶ οὗ Μεγαλοπρεπῆς, λέγεται μαθητεύσας ἐν νεαρῷ ἡλικίᾳ παρὰ τῷ Ἀργυροπούλῳ, καὶ εἰς εἰς ἡγησιν αὐτοῦ προσγράφεται ἡ ἀνάδειξις τοῦ Ἑλληνος καθηγητοῦ ὡς πολίτου τῆς Φλωρεντίας, περὶ ἣς γενήσεται λόγος κατωτέρω⁷. Ὁ δὲ Δονάτος Ἀτζαϊώλης, δημοσιεύει ἐν τοῖς πρώτοις μεριμνήσαντα περὶ ἐγκαταστάσεως τοῦ Ἀργυροπούλου ἐν τῇ φιλομούσῳ καὶ ὡραίᾳ γενετείρᾳ τοῦ Δάντη, οὐ

¹ Ἐν τῇ ἀφιερώσει τῆς Φυσικῆς ἀκροάσεως εἰς τὸν Πέτρον Μέδικον ἐν τῷ κώδικι τῆς Λαυρεντιακῆς βιβλιοθήκης Plut. LXXXIV cod. I παρὰ τῷ Bandini Catalogus codicum latinorum Bibliothecae Mediceae Laurentianae Τόμ. Γ' σ. 225.

² Bandini Biblioteca Leopoldina Laurentiana Τόμ. Γ' σ. 108.

³ Bandini Catalogus codicum latinorum Bibliothecae Mediceae Laurentianae Τόμ. Ε' σ. 514.

⁴ Legrand ἐνθ' ἀν. Τόμ. Γ' σ. 230.—Bandini ἐνθ' ἀν.

⁵ Bandini ἐνθ' ἀν.

⁶ Fontius Annales suorum temporum ἔκδ. Galletti, ἐν Φλωρεντίᾳ. 1847. σ. 156. — Bandini Catalogus codicum Latinorum bibliothecae Mediceae Laurentianae Τόμ. Ε' σ. 514 ἐν λ. Argyropoli. Τῶν πρὸς αὐτὸν εὑρεγεσιῶν τῶν Μεδίκων μνήμων παρουσιάζεται αὐτὸς ὁ Ἀργυρόπουλος ἐν τῇ ἀπὸ 3 Ἀπριλίου 1472 ἐκ Ρώμης πρὸς τὸν Λαυρέντιον ἐπιστολῇ ('Αργυροπουλείων σ. 195).

μόνον ἐμπιστεύεται εἰς τὸν "Ἐλληνα λόγιον τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν
υἱῶν Πέτρου καὶ Δονάτου di Neri, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐπὶ μακρὰ
ἔτη συνασχολεῖται μετ' αὐτοῦ περὶ τὸν Ἀριστοτέλην, καθ' ἄ
πρὸ ἑτῶν ἐν Παταβίῳ ὁ Πάλλας Strozzi. Καρποὺς δὲ τῆς τοιαύ-
της παρὰ τῷ Ἀργυροπούλῳ μαθητείας τοῦ Δονάτου Ἀτζαϊώλη¹
ἔχομεν τοῦτο μὲν τὴν κατ' αὐτὸν τὸ ἔτος τοῦ θανάτου τοῦ Φλω-
ρεντίνου λογίου, τὸ 1478, ἐκδοσιν τῶν εἰς τὰ Ἡθικὰ τοῦ Ἀρι-
στοτέλους ὑπομνημάτων κατὰ τὴν ἔκθεσιν τοῦ Ἀργυροπούλου²,
τοῦτο δὲ δύο αὐτογράφους κώδικας ἀνεκδότων, δσον οἶδα, συγ-
γραφῶν αὐτοῦ περὶ τῆς Φυσικῆς ἀκροάσεως καὶ τοῦ Περὶ ψυχῆς,
ἀμφοτέρων συνταχθεισῶν κατ' αὐτὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἐν Φλω-
ρεντίᾳ διαμονῆς τοῦ Ἀργυροπούλου³. Καὶ τῆς μεταφράσεως δὲ
τῶν Βίων τοῦ Πλούταρχου, ἣν ἐπεξειργάσθη ὁ Δονάτος, δὲν
ὑπῆρξε βεβαίως ἀμέτοχος ὁ Ἀργυρόπουλος⁴. Ἰδιαίτερη δὲ φι-
λίας ἦτιοῦτο ὁ Ἐλλην φυγάς καθηγητὴς παρὰ τοῦ φιλομούσου
Φραγκοῦ Sachetti, τοῦ θαυμαστοῦ τοῦ Πετράρχου καὶ τοῦ Βο-
κακίου· ἡ δὲ φιλόξενος αὐτοῦ οἰκία, ἥτις ἦτο τὸ ἐντευκτήριον
τῶν συγχρόνων ποιητῶν καὶ λογίων, ἐξένιζε πολλάκις οὐ μόνον
αὐτὸν τὸν Ἀργυρόπουλον, ἀλλὰ καὶ σύμπαντα τὸν διμιλον τῶν
μαθητῶν αὐτοῦ. Οὐδ' ἦτο ἀπλῶς ἥθικὴ ἡ προστασία ἣν παρεῖχεν
ὁ Sachetti εἰς τὸν Ἀργυρόπουλον, ἀλλὰ καὶ υλικῶς ὑπεστήρι-
ζεν αὐτὸν διὰ πλουσίας ἐνιαυσίας χορηγίας σίτου καὶ οἴνου καὶ
διὰ χρηματικῆς δωρεᾶς καθ' ἐκάστην ἐπίσκεψιν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ
Ἀργυροπούλου⁵. Ἀλλὰ καὶ τοῦ Cino Rinuccini ὁ υἱὸς Ἀλαμαν-

¹ Paulus Cortesius De doctis hominibus σ. 43.

² Legrand ἔνθ' ἀν. Τόμ. Γ' σ. 40.

³ Καδ. Magliabechiano Cl. XII, 51 ἐν Φλωρεντίᾳ αὐτόγραφος Δονάτου Ἀτζαϊώλη Super libros Phisicorum Aristotelis secundum Ioannem Argyropolum. Ἐν τῇ ἀρχῇ Die III novembris 1458, ἐν δὲ τῷ τέλει Die II augusti 1460.— Καδ. A.V. 42 τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης (Biblioteca Nazionale) αὐτόγραφος Δονάτου Ἀτζαϊώλη Super librum de anima Aristotelis secundum Expositionem Argyropyli Bisantii. Γέγραπται τῷ 1460.

⁴ Jovius Elogia σ. 37.— Πρεβλ. Fijalek ἔνθ' ἀν. σ. 7(236).

⁵ Vespasiano da Bisticci ἔνθ' ἀν. σ. 631.

νὸς μαρτυρεῖται ὅτι ἐσπούδασε παρὰ τῷ Ἀργυροπούλῳ, εἰς ὃν ἔχρεώστει τὴν ἔξαίρετον γνῶσιν τῆς ἑλληνικῆς, εὔχολύνασαν αὐτὸν εἰς τὴν λατινικὴν μετάφρασιν διαφόρων ἑλληνικῶν συγγραφῶν, ἐν αἷς καὶ ὁ ὑπὸ τοῦ Φιλοστράτου βίος Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως¹. Εἶνε δὲ ή μαθητεία αὐτῇ τοῦ Ἀλαμαννοῦ παρὰ τῷ Ἀργυροπούλῳ καὶ ή περὶ τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνας συγγραφεῖς μετ' αὐτοῦ συνδιατριβήν τοσούτῳ μᾶλλον περίεργος, καθ' ἓσον ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἦτο γνωστὸς διὰ τὴν λατρείαν μὲν αὐτοῦ πρὸς τὸν Δάντην καὶ τὴν ἀγάπην φῆς νέας δημώδους ποιήσειως καὶ γλώσσης τῶν Φλωρεντίνων, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀντιπάθειαν πρὸς τοὺς λογίους τοὺς ἀσχολουμένους περὶ τὴν ἀρχαίαν φιλολογίαν, οὓς ἔχλεύαζεν ὡς σχολαστικοὺς καὶ ἐπιδεικτιῶντας literatissimi². Μαθηταὶ δὲ τέλος τοῦ Ἀργυροπούλου ἐν Φλωρεντίᾳ ὑπῆρξαν καὶ ὁ Πέτρος Φιλιππος Πανδολφίνης³ καὶ ὁ Ματθαῖος Παλμιέρης⁴, ὅστις, καίπερ μὴ ἀνήκων εἰς τοὺς εὐπατρίδας, διὸ εἶχε συμμετάσχει τῆς συναρχηγίας τῶν Priori, τῷ δὲ 1453 ἀνεδείχθη σημαντικός τῆς δικαιοσύνης (gonfaloniere di giustizia)⁵.

Καὶ τοιοῦτοι μὲν οἱ χυριώτατοι τῶν ἐν Φλωρεντίᾳ μαθητῶν καὶ φίλων τοῦ Ἀργυροπούλου. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἔξ ἄλλων χωρῶν ἐργόμενοι ἔσπευδον νάκροασθῶσι τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ ἵνα ἔλθωσιν δπωςδήποτε εἰς ἐπικοινωνίαν μετὰ τοῦ Ἑλληνος καθηγητοῦ. Τοῦτο μαρτυρεῖται περὶ τοῦ Ἰσπανοῦ ἐπὶ ψιλῷ δνόματι ἐπισκόπου Μιλήτου, τοῦ Ναρκίσσου, περὶ τοῦ ὀνομαστοῦ Οὐγγρου ποιητοῦ Γιάνου (Janos Pannonius), ἀνεψιοῦ τοῦ πρωθιεράρχου τοῦ ἐν

¹ Zeno Dissertationis Vossianae Τόμ. B' σ. 199 κ. ξ. Προβλ. Fijalek ἐνθ' ἀν. σ. 7(236).

² Voigt-Lehnerdt Die Wiederbelebung des classischen Alterthums Τόμ. A' σ. 388.

³ O. v. Gebhardt ἐν τῷ Centralblatt für Bibliothekswesen. 1884 σ. 141 κ.ξ.

⁴ Paulus Cortesius ἐνθ' ἀν. σ. 43. Προβλ. Migne Ἐλληνικῆς Πατρολογίας Τόμ. PNH' σ. 986.

⁵ Voigt ἐνθ' ἀν. ἐκδ. 6' Τόμ. B' σ. 293.

Ούγγαρος Gran Ἰωάννου Vitēz καὶ περὶ τοῦ δουκὸς Βορχεστρίας (Earl of Worcester) Ἰωάννου Tiptoff, δεστις, ἐλθὼν εἰς τὴν Φλωρεντίαν χάριν ἀγορᾶς κωδίκων, ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον νὰ γνωρίσῃ καὶ τὸν Ἀργυρόπουλον καὶ παρέστη εἰς μίαν τῶν διαλέξεων αὐτοῦ¹.

Ἐκ δὲ τῆς μετὰ τοῦ Ἀργυροπούλου ἀλληλογραφίας κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ διατριβῆς γίνεται φανερὰ ἡ ἐν τῇ πόλει δύναμις αὐτοῦ. Καὶ δῆ δὲ Φλελφος ἐν διαφόροις αὐτοῦ ἐπιστολαῖς οὐ μόνον περὶ βιβλίων καὶ φιλολογίας ἀνταποκρίνεται μετ' αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ συνιστᾷ ἔαυτόν τε καὶ ἄλλους εἰς τὴν προστασίαν αὐτοῦ, διν ἀγαπᾶ δικῆν συγγενοῦς (ut parentem diligo)². οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ζητεῖ δὲ αὐτοῦ τὴν ὑποστήριξιν τοῦ Πέτρου Μεδίκου³. Μέλλων δέ ποτε νὰ πέλθῃ προσωρινῶς ἐκ Μεδιολάνων εἰς Σιένην χάριν ιδιωτικῶν ὑποθέσεων καὶ χρειαζόμενος διαμονητήριον (salvo conducto, δημοσίας πίστεως γράμματα), παρακαλεῖ αὐτὸν νὰ ἐνεργήσῃ περὶ τούτου παρὰ τῷ Πέτρῳ Μεδίκῳ καὶ τῷ καλῷ κάγαθῷ ιππεῖ Θωμᾷ Σωδερίνῳ⁴. Ἐκ δ' ἐπιστολῶν ἀλλων μανθάνομεν τὰ τῆς φιλίας τοῦ Ἀργυροπούλου μετὰ τοῦ Ἰακώβου Ἀτζαϊώλη καὶ τοῦ φιλομούσου βιβλιοπώλου καὶ συγγραφέως Beccariaianου da Bisticci⁵.

Οὐδ' ἐτύγχανεν ὁ Ἀργυρόπουλος ἐν Φλωρεντίᾳ ἐπιστημονικῆς μόνον εὔδοκιμήσεως καὶ ἔξαιρέτων τιμῶν παρὰ τῶν θαυμαστῶν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ πολιτεία ἐθεώρησε πρέπον νάπονείμη εἰς αὐτὸν ἔξαιρετικὰ προνόμια, εἰςηγουμένου πιθανῶς αὐτοῦ τοῦ Λαυρεντίου⁶, δεστις μετ' οὐ πολὺ, διαδεχόμενος τῷ 1469 τὸν Πέτρον

¹ *Vespasiano da Bisticci* ίνθ' ἀν. σ. 525. *O Earl of Worcester καλεῖται παρ' αὐτῷ Duca di Worcester. Προβλ. Voigt ίνθ' ἀν. ίχδ. β' Τόρ. B' σ. 260.

² Ἀργυροπούλειων σ. 319.

³ Ἀργυροπούλειων σ. 207-213 ἀρ. 2-7.

⁴ Ἀργυροπούλειων σ. 213.

⁵ Ἀργυροπούλειων σ. 319 ἀρ. 10, σ. 320 ἀρ. 11.

⁶ *Fortius* ίνθ' ἀν. σ. 156. — *Bandini Catalogus codicium latinorum bibliothecae Mediceae Laurentianae* Τόρ. E' σ. 514 ίν λ. Argyropoli.

Μέδικον, ἔμελλε νὰ διακριθῇ ἐν τῇ πολιτείᾳ, ἀξιούμενος τῆς προσωνυμίας Μεγαλοπρεποῦς. Διέτριβε δὲ ἦδη ὁ Ἀργυρόπουλος ἐν Φλωρεντίᾳ διδάσκων ἐννέα περίπου ἔτη, δτ' ἐξεδόθη τῇ 21 Οκτωβρίου 1466 ἡ μακρὰ ἀπόφασις τῆς αὐθεντείας τῆς Φλωρεντίας, ἐξ ἣς, εύτυχῶς περισωθείσης μέχρις τῆς ἡμέρας, μανθάνομεν τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ φηφισθείσας τιμᾶς καὶ τὰ χορηγηθέντα εἰς αὐτὸν προνόμια. Καὶ δὴ πρῶτον παρέχονται εἰς αὐτὸν τὸν Ἰωάννην Ἀργυρόπουλον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ ἐκγόνους ἐξ ἀρρενογονίας τὰ δικαιώματα γνησίων πολιτῶν τῆς Φλωρεντίας. Ἐπὶ τούτοις δὲν ἀπαγορεύεται εἰς αὐτοὺς ἡ οἰκοδόμησις ἢ ἡ ἀγορὰ ἴδιας οἰκίας χάριν ἐγκατοικήσεως αὐτῶν ἐν τῇ πόλει καὶ τῇ περιοχῇ αὐτῆς, μὴ ὑπερβαινούσης κατὰ τὴν ἀξίαν χλιαρά πεντακόσια φλωρίνια. Ἀπαλλάσσονται δὲν περιπτώσει τοιαύτης ἐγγείου κτήσεως ὠρισμένων τινῶν φόρων, καὶ κανονίζονται λεπτομερῶς τὰ κατὰ τὸν τρόπον τῆς κτήσεως τῶν ἀκινήτων. Ἐν περιπτώσει δὲν ἀποκτήσεως ἀκινήτων, ὑπερβαινόντων τὴν εἰρημένην ἀξίαν, ἔμελλον ὁ Ἀργυρόπουλος καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ νὰ ὑπόκεινται εἰς τὰ καὶ διὰ τοὺς λοιποὺς πολίτας ὠρισμένα τέλη. Πᾶσα δὲν εἰς αὐτοὺς παρασχεθεῖσα ἀτέλεια ὠρίζετο ως λισχύουσα ἐπὶ μόνα τριάκοντα ἔτη. Τέλος δὲν παρείχετο εἰς τὸν Ἰωάννην καὶ τοὺς υἱοὺς καὶ ἐκγόνους τὸ δικαιώματα συστήσωσι προϊκας εἰς τὰς θυγατέρας αὐτῶν παρὰ τῷ Ἐνεχυροδανειστηρίῳ τῆς Φλωρεντίας κατὰ τὰ κεκανονισμένα χάριν τῶν γνησίων πολιτῶν τῆς Φλωρεντίας¹.

Καὶ βεβαίως μὲν δὲν ἐζημιώθη ὁ Ἀργυρόπουλος ἐκ τῶν παρασχεθέντων εἰς αὐτὸν δικαιωμάτων πολίτου τῆς Φλωρεντίας. Ἄλλ' εἶνε λίαν ἀμφίβολον ἂν ἥδυνήθη νὰ ὠφεληθῇ ἐκ τῆς περὶ ἀγορᾶς οἰκίας καὶ ἀκινήτων ἀδείας. Ἀπ' ἐναντίας δὲν εἶνε δυσχερὲς νὰ παραδεχθῶμεν, δτι εἶχε τὰ πρὸς τοῦτο ἀναγκαῖα περισσεύματα ἔνεκα τῆς μεγάλης ἀταξίας περὶ τὴν πληρωμὴν τοῦ κεκανονισμένου αὐτοῦ μισθοῦ. Ἐν ἔτει 1471 καθυστεροῦντο εἰς αὐτὸν χλιαρά διακόσια φλωρίνια, ἥτοι ἡ μισθὸς τριῶν δλων ἔτῶν, ὡν τέ-

¹ Ἀργυροπουλείων σ. 333 - 8.

λος ἐκανονίσθη ἢ πληρωμὴ δι' ἀποφάσεως τῆς 23 Ἰουλίου 1471, ἐπειδὴ ὁ Ἀργυρόπουλος, ἐπειγόμενος νάναχωρήσῃ εἰς Οὐγγαρίαν, ἤθελε νὰ κανονίσῃ πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως τὰς πρὸς τοὺς δανειστὰς ὑποχρεώσεις αὐτοῦ¹.

Καὶ πράγματι ὁ Ἀργυρόπουλος, ληξάσης τῇ 5 Φεβρουαρίου 1471 τῆς τελευταίας πενταετίας τοῦ ἀναδιορισμοῦ, δὲν ἀνενέωσε τὸ συμβόλαιον· ἢ δὲ αὔθευτελα ἀπεφάσισε τῇ 8 Νοεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους νὰ προβῇ εἰς ἀντικατάστασιν αὐτοῦ². Διεδέχθη δ' αὐτὸν ὁ Δημήτριος Χαλκοχονδύλης³.

Μετὰ τῆς Οὐγγαρίας εἶχε συνάψει σχέσεις ὁ Ἀργυρόπουλος, καθ' ἀφίνεται, ἥδη ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τῆς εἰς Φλωρεντίαν μεταβάσεως Γιάνου τοῦ Παννονίου ἐν ἔτει 1458. Δὲν εἶχε δὲ παύσει ἔκτοτε ἀνταποχρινόμενος πρὸς τε τὸν Γιάνον, δεστις ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε χειροτονηθῆ ἐπίσκοπος, καὶ πρὸς τὸν Θεῖον αὐτοῦ Ἰωάννην Vitēz τὸν ἀρχιεπίσκοπον τοῦ Gran, εἰς ὃν εἶχεν ἀφιερώσει τὴν μετάφρασιν τῆς Περὶ οὐρανοῦ συγγραφῆς τοῦ Ἀριστοτέλους⁴. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ φιλόμουσος βασιλεὺς τῆς Οὐγγαρίας Ματθαῖος Κορβῖνος λέγεται ὑποβαλὼν εἰς τὸν Λαυρέντιον Μέδικον τὴν παράκλησιν, δπως συνεργήσῃ εἰς τὴν μετάβασιν τοῦ Ἀργυροπούλου εἰς τὴν Οὐγγαρίαν⁵. Τὸ δ' ἐνδιαφέρον τοῦ Κορβίνου περὶ τοῦ Ἀργυροπούλου ἀποδεικνύει καὶ ἡ ἐν τῇ πλουσίᾳ αὐτοῦ βασιλικὴ βιβλιοθήκη συμπεριληψὶς χώδικος περιέχοντος τὰ μαθήματα τοῦ Ἀργυροπούλου περὶ τῆς Φυσικῆς ἀκροάσεως τοῦ Ἀριστοτέ-

¹ Ἀργυροπουλείων σ. 332.

² Ἀργυροπουλείων σ. 339.

³ *Legrand Bibliographie hellénique... aux XV° et XVI° siècles* Τόμ. A' σ. CXVI κ. ξ., CXXXII.

⁴ *Bandini Catalogus codicum latinorum bibliothecae Mediceae Laurentianae* Τόμ. Γ' σ. 225.—*Abel Analecta ad historiam renascentium in Hungarie litterarum spectantia.* Ἐν Βουδαπέστῃ. 1880 σ. 170 κ. ξ., δπου ἔχει ἐκδοθῆ καὶ ὁ ἀφιερωτικὸς πρόλογος τοῦ Ἀργυροπούλου.

⁵ *Fabroni Adnotationes et monumenta ad Laurentii Medici Magnifici vitam pertinentia.* Ἐν Πίση. 1784. Τόμ. B' σ. 10. — *Tiraboschi Storia della letteratura italiana.* Ἐν Βενετίᾳ. 1795 Τόμ. Σ' σ. 321 σημ. 4.

λους¹. Βλέπομεν δὲ τέλος πράγματι τὸν Κορβῖνον δι' ἐπιστολῆς τῆς 9 Ἀπριλίου 1471, γραφείσης ἐκ Ζνούμα τῆς Μοραβίας πρὸς τοὺς priores libertatis καὶ τὸν σημαιοφόρον τῆς δικαιοσύνης (vexillifer iustitiae) τῆς Φλωρεντίας, διότι εἶχεν ἀποφασίσει νὰ μετακαλέσῃ παρ' ἑαυτῷ τὸν Ἀργυρόπουλον, ἵνα καταλάβῃ ἔντιμον θέσιν². Ἀλλὰ παρὰ τὰς τοιαύτας ἐνεργείας καὶ διαπραγματεύσεις δι' ἄγνωστους λόγους³, ὁ Ἀργυρόπουλος πιθανώτατα οὐδὲ μετέβη καν εἰς τὴν Οὐγγαρίαν· δπωςδήποτε δὲ δὲν ἐγκατέστη ἐν αὐτῇ, ἀλλὰ, ἔχων ἥδη ὠρισμένην ἀπόφρασιν νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν Φλωρεντίαν, βραχὺν χρόνον μετὰ τὸν κανονισμὸν τοῦ ζητήματος τῶν καθυστερουμένων εἰς αὐτὸν μισθῶν ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Ρώμην.

Κατ' αὐτὸν ἐκεῖνο τὸ ἔτος 1471, καθ' ὃ ὁ Ἀργυρόπουλος δὲν ἀνενέωσε τὸ συμβόλαιον τῆς καθηγεσίας ἐν Φλωρεντίᾳ, εἶχεν ἀναρρηθῆ τῇ 9 Αὐγούστου ὡς διάδοχος τοῦ Παύλου Β' ποντίφιξ ὁ Σίξτος Δ', ὁ φιλότεχνος καὶ φιλόβιβλος ἐκεῖνος, διστις ἔμελλε νὰ ναδειχθῇ τῶν κυριωτάτων ἀντιπροσώπων τῆς Ἀναγεννήσεως ἐπὶ τοῦ θρόνου τῶν παπῶν. Ἀλλ' ὁ νέος πάπας δὲν ἤτο ἄγνωστος εἰς τὸν Ἀργυρόπουλον, διστις κατ' εύτυχη δι' αὐ-

¹ Τὸν κώδικα τοῦτον ἔδωρησεν ὁ πρίγκιψ Γεώργιος von Waldeck εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Γετίγγης. *Ideas O von Gebhardt Ein Codex Corvinianus in der Universitätsbibliothek zu Göttingen* ἐν τῷ Centralblatt für Bibliothekswesen. 1884 σ. 138 κ. ἐ.

² Pervenit ad nos fama Johannis Argyropili doctoris et equitis eximii, quem ad nostram maiestatem accessere decrevimus, ut apud nos pro suis clarissimis virtutibus locum obtineat honoratum. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη τοῦ Κορβίνου εὑρηται ἐκδεδομένη παρὰ τῷ V. Fraknói Matyas Király Levelei. Ἐν Βουδαπέστῃ. 1859 σ. 256 ἀρ. 182 κατὰ τὸν κ. Fijalek ἐνθ' ἀν. σ. 10 (239).

³ Ο Fijalek ἐνθ' ἀν. ὡς κυριωτάτον ἐμπόδιον τῆς εἰς Οὐγγαρίαν μεταναστεύσεως τοῦ Ἀργυρούλου θεωρεῖ τὸν σχεδὸν σύγχρονον ἐν ἔτει 1472 θάνατον τῶν δύο προστατῶν αὐτοῦ Οὐγγρῶν ἀρχιεπισκόπων, οἵτινες ἥδη μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου εἶχον περιπέσει εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ Κορβίνου, καὶ τὴν ἐνεκκα τοῦ θανάτου αὐτῶν ἐπελθοῦσαν ἐν Οὐγγαρίᾳ ἐπιχράτησιν τῆς γερμανικῆς ἐπιδράσεως. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα δὲν προέφθανε νὰ μάθῃ ὁ Ἀργυρόπουλος, δικαὶς μεταβάλῃ τυχόν γνώμην, διότι ἥδη τελευτῶντος τοῦ Ὁκτωβρίου 1471 βλέπομεν αὐτὸν ἐγκαθιστάμενον ἐν Ρώμῃ. Κατὰ ταῦτα δι' ἄλλους ἥδη λόγους εἶχε προσποφασίσει τὴν αὐτόσε μετάβασιν αὐτοῦ.

τὸν σύμπτωσιν εἶχε πρὸ εἶχοσι καὶ ἐπτὰ ἔτῶν συμμαθητεύσει μετ' αὐτοῦ ὡς Φραγκισκανοῦ μοναχοῦ, καλουμένου Φραγκίσκου della Rovere, ἐν Παταβίῳ καὶ εἶχε παραστῆ τῷ 1444 εἰς τὴν ἀναγόρευσιν αὐτοῦ ὡς διδάκτορος¹. Ἀναμφηρίστως δ' ἡ εὔκαιρία αὗτη ἦτο κατάλληλος, ὅπως, συνεπικουροῦντος πιθανώτατα καὶ τοῦ Βησσαρίωνος, δεῖτις δυστυχῶς διὰ τὸν Ἀργυρόπουλον ἔμελλε νάποθάνη τὸ ἐπόμενον ἔτος τῇ 18 Νοεμβρίου 1472, στήσῃ τοὺς ἐφεστίους αὐτοῦ ἐν Ῥώμῃ. Ήδύνατο δὲ ἡ πρόσκλησις αὐτοῦ εἰς τὴν Ῥώμην νὰ θεωρηθῇ καὶ ὡς νίκη τοῦ πάπα Σιξτου κατὰ τῶν ἀντιπάλων αὐτοῦ Μεδίκων, εἰς ὃν τὴν ὑπηρεσίαν εὑρίσκετο μέχρις ἔκείνου τοῦ χρόνου δὲ Ἀργυρόπουλος².

Ο ἀκριβῆς χρόνος τῆς εἰς Ῥώμην μεταβάσεως τοῦ Ἀργυρόπουλου ἡμφισθητεῖτο μέχρι τοῦδε, κατὰ τὰς διαφόρους γνώμας κυμαινόμενος μεταξὺ τοῦ 1471 καὶ τοῦ 1473³. Άλλὰ σήμερον

¹ Ἡδε τὸν ἀνώνυμον βιογράφον τοῦ Σιξτου Δ', ὑπάρξαντα κατὰ τὴν ἴδιαν αὐτοῦ ὅμολογίαν μαθητὴν τοῦ Ἀργυροπούλου, παρὰ τῷ *Muratori Rerum Italicarum scriptores* Τόμ. Γ' μέρ. 6' σ. 1054. — Πρβλ. *Fijalek* σ. 18 (247).

² *Pastor Geschichte der Päpste* ἑκδ. 1889 Τόμ. B' σ. 569 κ. ἐ.

³ Ο *Jovius* ἐν τοῖς *Elogia* ὡς αἰτίαν τῆς εἰς Ῥώμην ἀναχωρήσεως τοῦ Ἀργυροπούλου ἀναφέρει τὸν μέγαν λοιμὸν τῆς Φλωρεντίας τὸν συμβάντα περὶ τὸ 1473 (*Migne* Ἐλληνικῆς Πατρολογίας Τόμ. PNH' σ. 986). — Ο *Tiraboschi Storia della letteratura italiana* ἑκδ. Φλωρεντίας 1887 Τόμ. Κ' μέρ. α' σ. 347 λέγει ἀπλῶς, στηριζόμενος εἰς ἐπιστολὰς τοῦ ἐπισκόπου Παδίας Ἰακώβου Ἀμμανάτη πρὸς τὸν Βησσαρίωνα, ὅτι τούτου κατόρθωμα παρὰ τῷ πάπᾳ ὑπῆρξεν ἡ εἰς Ῥώμην μετάκλησις τοῦ Ἀργυροπούλου. — Ο *Le Grand Bibliographie hellénique . . . aux XVe et XVIe* Τόμ. A' σ. XCVI ἀποδέχεται, ὅτι τῷ 1471, ἐγκαταλιπὼν τὴν Φλωρεντίαν, μετέβη εἰς τὴν Ῥώμην. — Ο *Hodius* ἐνθ' ἀν. σ. 198 λέγει, ὅτι τῷ 1473 εἶχεν ἥδη ἀναχωρήσει ἐκ Φλωρεντίας. — Κατὰ τὸν *Börner De doctis Graecis* σ. 237 κ. ἐ.) εἶχεν ἀποσυρθῆ ἐκ Φλωρεντίας εἰς τὴν Ῥώμην τῷ 1473. — Ο *Omont* (*Fac-similés des manuscrits grecs des XVe et XVIe siècles* σ. 12 ἀρ. 24) ἵπαναλαμβάνει τὰ αὐτά. — Ο *Pastor* (*Geschichte der Päpste* Τόμ. B' σ. 569 κ. ἐ.) λέγει καθ' ὅλου, ὅτι τὸν Ἀργυρόπουλον ἐκάλεσεν εἰς Ῥώμην ὁ ἀντίπαλος τῶν Μεδίκων Σιξτος Δ'. — Πρβλ. *Münz La Renaissance en Italie et en France à l'époque de Charles VIII*. Κατὰ τὸν *Ερνέστον Steinmann* (*Die Sixtinische Kapelle*. 'Εν Μονάχῳ 1901 Τόμ. A' σ. 54) μετενάστευσεν εἰς τὴν Ῥώμην ἐκ Φλωρεντίας βραχὺν χρόνον μετὰ τὴν ἀνάρρησιν τοῦ Σιξτου Δ'. — Κατὰ τὸν *Fijalek* (Ἐνθ' ἀν. σ. 10 (239) «ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Σιξτου Δ' εὑρίσκομεν τὸν Ἀργυρόπουλον ἐν Ῥώμῃ»). — Ο δὲ Ἀδριανὸς *Cappelli* ἐν τῇ *Letteratura* τοῦ Ταυρίνου τῆς 1 Δεκεμβρίου 1896, λέγει, ὅτι διάφοροι μὲν βιογρά-

δυνάμεθα νὰ ὄρισωμεν ἀκριβῶς πότε ὁ Ἀργυρόπουλος, ἐγκαταλιπὼν τὴν Φλωρεντίαν, μετέβη εἰς Ῥώμην, ὁδηγούμενοι ἐκ τῶν νῦν τὸ πρῶτον ἐκ τῶν ἀρχείων τῆς Φλωρεντίας παρ' ἡμῶν ἐκδιδομένων αὐτογράφων ἐπιστολῶν τοῦ Ἀργυροπούλου. Καὶ δὴ ἔχομεν δύο μὲν γεγραμμένας ἐκ Ῥώμης πρὸς τὸν Λαυρέντιον Μέδικον τῇ 26 Ὁκτωβρίου 1471¹ καὶ τῇ 5 Δεκεμβρίου 1471², τρίτην δέ τινα φέρουσαν μόνον τὴν ἡμερομηνίαν 2 Νοεμβρίου, ἀλλὰ γεγραμμένην καὶ ταῦτην προφανῶς τῷ 1471³. Ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τούτων καταφαίνεται πρῶτον μὲν δτὶ ὁ Ἀργυρόπουλος εὑρίσκετο ἐν Ῥώμῃ ἥδη τῇ 26 Ὁκτωβρίου 1471, καὶ δὴ πιθανῶς ἀπό τινος ἥδη χρόνου, ἵσως μεταβάτες εἰς Ῥώμην περὶ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους, δεύτερον δὲ, δτὶ ἐξηκολούθουν φιλιώταται αἱ πρὸς τὸν Λαυρέντιον σχέσεις αὐτοῦ καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη πρὸς τὸν οἶκον τῶν Μεδίκων. Ἐμφαίνεται δὲ καὶ τις σπουδὴ περὶ τὴν ἐκ Φλωρεντίας ἀναγώρησιν τοῦ Ἀργυροπούλου, καταδειχνυομένη ἐκ τοῦ γεγονότος, δτὶ ἐστερεῖτο ἀκόμη κατὰ τὸν χρόνον τῆς πρώτης ἐν Ῥώμῃ ἐγκαταστάσεως τῶν βιβλίων αὐτοῦ καὶ τῶν εἰς τὸν πάππον τοῦ Λαυρεντίου Κοσμᾶν καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ Πέτρον Μέδικον ἀφιερωθεισῶν μεταφράσεων τοῦ Ἀριστοτέλους, καὶ ἐκ τῶν εἰς τὸν Λαυρέντιον παρακλήσεων περὶ ἀποστολῆς αὐτῶν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ κακοθελητῶν καὶ φθονερῶν ποιεῖται λόγον, οἵτινες, καθ' ἄ φαίνεται, εἶχον καταστῆσει δυσάρεστον εἰς αὐτὸν τὴν περαιτέραν ἐν Φλωρεντίᾳ διατριβήν.

Κατέλαβε δ' ὁ Ἀργυρόπουλος ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ μισθῷ δημοσίῳ⁴,

φοι λέγουσιν αὐτὸν μεταβάντα εἰς τὴν Ῥώμην τῷ 1473, ἀλλ' ἐκ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐκδιδομένης ἐκ τοῦ ἀρχείου τοῦ Μεδιολάνου ἐπιστολῆς τοῦ Ἀργυροπούλου πρὸς τὸν δοῦκα Γαλεάττον Μαρίαν Σφόρτζαν ἐξάγεται, δτὶ ἥδη τὸν Ἀπρίλιον 1472 εὑρίσκετο ἐν Ῥώμῃ.

¹ Ἀργυροπούλειων σ. 192 ἀρ. 6.

² Αὐτόθι σ. 193 ἀρ. 7.

³ Αὐτόθι σ. 191 ἀρ. 5. Ἐν Ῥώμῃ εὑρίσκεται κατόπιν τὸν Μάρτιον 1472 (Ἀργυροπούλειων σ. 321 ἀρ. 13) καὶ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους (αὐτόθι σ. 194 καὶ 195.) ἀρ. 8 καὶ 9.

⁴ *Publico salario παρὰ Raffaello Maffei Commentarii rerum urbanarum libri. Ἐν Ῥώμῃ. 1506 σ. 642.*

ώς άλλως δλίγοι τῶν διδασκόντων, τὴν ἔδραν τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς πόλεως, δπερ, ίδρυθεν τὸ πρῶτον ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ πάπα Βονιφατίου Η' (1294-1303) ἔλαβεν ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις τὸ ὄνομα Sapienza. Περιοριζόμενον δὲ τὸ κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς θεολογίας καὶ τοῦ κανονικοῦ δικαίου, μετὰ δυσχολίας δὲ διατηρούμενον καὶ βραδέως προβαῖνον εἰς ἀκμὴν, ίδιως ἀπέκτησε νέαν ζωὴν ἐπὶ τοῦ Ἰννοκεντίου Ζ' (1404-1406), δτε κατὰ πρῶτον διωρίσθη καὶ ὁ Μανουὴλ Χρυσολωρᾶς ὡς καθηγητὴς τῆς ἑλληνικῆς¹, ἦν θέσιν κατέλαβεν ἔπειτα ἐπὶ τοῦ πάπα Νικολάου ὁ Γεώργιος Τραπεζούντιος καὶ ἔπειτα τῷ 1450 ὁ Θεόδωρος Γαζῆς. Ἀλλὰ συμφώνως πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ πάπα ἐκείνου ἐπεκράτει ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς τε ἑλληνικῆς καὶ τῆς λατινικῆς ἡ δυσχολία περὶ μεταφράσεις, διορθώσεις τῶν κειμένων καὶ γραμματικὰς ἔργασίας². Τὸν χαρακτῆρα δὲ τοῦτον διετήρησε πιθανῶς ἡ διδασκαλία τῆς ἑλληνικῆς καὶ κατόπιν. Διὸ βλέπομεν καὶ τὸν Ἀργυρόπουλον κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐν Ῥώμῃ καθηγεσίας διατίθοντα, καθ' ἄ πρότερον ἐν Φλωρεντίᾳ, περὶ μεταφράσεις συγγραφῶν τοῦ Ἀριστοτέλους, ἀλλὰ καὶ Βασιλείου τοῦ μεγάλου. Οὕτω κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἀφιέρωσεν εἰς τὸν πάπαν Σίξτον Δ'³, τὴν μετάφρασιν τῶν Ἡθικῶν ὡς καὶ ὑπόμνημα εἰς τὴν Ἐξαήμερον τοῦ Βασιλείου⁴.

Τὴν δὲ τιμὴν, ἡς ἡξιοῦτο ὁ Ἐλλην καθηγητὴς παρὰ τοῦ Σίξτου, τυγχάνων τῆς ίδιαιτέρας αὐτοῦ εύνοίας μετὰ καὶ τοῦ Βαρθολομαίου de Sacchi, τοῦ γνωστοτέρου ὑπὸ τὸ ὄνομα Πλατίνα⁵,

¹ Voigt Die Wiederbelebung des class. Alterthums ἑκδ. β' Τόμ. Α' σ. 44 κ. ἔ.

² Αὐτόθι Τόμ. Α' σ. 210 κ. ἔ.

³ Ὁ Vaticanus latinus 2105 περιέχει τὰ Ἡθικὰ κατὰ μετάφρασιν τοῦ Ἀργυροπούλου μετ' ἀφιέρωσεως εἰς τὸν πάπαν Σίξτον Δ'.

⁴ Τοῦτο περιέχεται ἐν τῷ Palatinus lat. 301 τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Βατικανοῦ. Ἐν δὲ τῷ ἀρχείῳ τοῦ Βατικανοῦ ὑπῆρχε κῶδις նπ' ἀρ. 7.63 περιέχων τοῦ Ἰωάννου Ἀργυροπούλου Commentarium in S. Basiliī Hexameron Sixti IV dicatum. Ὁ κῶδις οὗτος δὲν σώζεται πλέον ἐν τῷ εἰρημένῳ ἀρχείῳ.

⁵ Sigismondo dei Conti Le storie Τόμ. Α' σ. 203.